

การพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาใจผู้ป่วยด้วยธรรมะ
ของกลุ่มพระจิตอาสาศीलานธรรม
The Development of The Potentials and Activities for Healing
Sick Persons Through Dhamma by Gilandhamma
Group of Volunteer Monks

สุพิชฌาย์ พรพิชฌนรงค์ Supitcha Pornpitchanarong^๑
พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร, Phramaha Viroj Guttavir^๒

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาใจผู้ป่วยด้วยธรรมะของกลุ่มพระจิตอาสาศीलานธรรม มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพพระอาสาและกลุ่มพระอาสาศीलานธรรมและกิจกรรมการเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะกลุ่มพระอาสาศीलานธรรม ๒. เพื่อสังเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมเยียวยาใจด้วยธรรมะของพระจิตอาสาศीलานธรรม ๓. เพื่อวิเคราะห์ผลการฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมแนวพุทธของกลุ่มพระจิตอาสาศीलานธรรม

มีผลการศึกษาวิจัย ปัญหาของการดำเนินกิจกรรมเยียวยาจิตใจผู้ป่วยของกลุ่มพระอาสาศीलานธรรม ได้แก่ ระยะเวลาในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการเยียวยาผู้ป่วย และข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนพระจิตอาสาที่มีจำกัด แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งหลายประการ ดังนั้นแทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป การเลือกวิธีการพัฒนาจึงต้องใช้จุดแข็งหรือจุดเด่นและโอกาสในการแตกตัวหรือขยายขีดความสามารถพระอาสาเพื่อลดจุดด้อยและอุปสรรค และเป็นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและเป็นการสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่น ๆ

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพ, การเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะ, พระอาสาศीलานธรรม,

^๑ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบารมีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม Email: supitcha96@gmail.com

^๒ สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย Email: non2518@hotmail.com

Abstract

The research on the development of the potentials and activities for healing sick persons through Dhamma. The objectives are 1. To study the concept of a potential development in volunteer monk and group of Gilanadamma and activities that would heal trauma by Dhamma. 2. To synthesize a development activity and activity that would heal sick by Dhamma of Gilanadamma 3. To analyze the training result in taking care of traumatic by Dhamma of Gilanadamma.

The researcher analyzes a going situation by interview the head of Gilanadamma group on a strategy that would develop Gilanadamma group on healing traumatic patient. The result found that the problems of Dhamma healing activities are training duration to gain skills for healing patients and a limitation in number of volunteer monk. There are many advantages of an organization, so rather waiting for the environment to change. The option of improving strength, distinctive point and opportunities, would spread and expand the skill of volunteer monk and to decrease weakness and obstacle. The use of strength will lead to a long term opportunities.

Keywords: The Development of The Potentials, Activities for Healing Sick Persons Through Dhamma, Volunteer Monks

๑. บทนำ

กลุ่มพระจิตอาสาศิกานธรรมเป็นกลุ่มพระอาสาที่เน้นการทำงานจิตอาสาเพื่อเยียวยาผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยถือเป็นมิติใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยกระบวนการเยียวยาใจผู้ป่วย

และญาติมิตร ให้สามารถยอมรับและกล้าเผชิญกับความทุกข์ตามความเป็นจริงควบคู่กับพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยตามศักยภาพ หายครั้งทีพระภิกษุจิตอาสาได้เข้าไปมีส่วนช่วยในการดูแลจิตใจระยะท้ายคลี่คลายปมความทุกข์ของผู้ป่วยและญาติ เพื่อให้วาระ

สุดท้ายของชีวิตหนึ่งเป็นวาระสุดท้ายที่งดงาม พร้อมทั้งเกื้อกูลญาติผู้ดูแลให้มีกำลังใจในการดำเนินชีวิตต่อไป

กลุ่มพระอาสาชิลานธรรมพยายาม แสวงหากระบวนการอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมร่วมสมัย ที่นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ยังช่วยขัดเกลาจิตใจตัวเองและตระหนักถึงคุณค่าของพุทธธรรม บทบาทการเป็นจิตอาสาเยียวยาใจผู้ป่วยและญาติของ นั บ เ ป็ น ก า ร ช ่วย เ ป็ ด พื้ น ที่ ใหม่ ๆ ให้กับคณะสงฆ์ในการเข้ามาช่วยเหลือสังคม และนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นในสังคมไทย พุทธทาสภิกขุกล่าวว่า หน้าที่การทำงานของพระสงฆ์นั้น น่าจะเหมือนกับงานของพระพุทธเจ้า คือเป็นผู้หยายของที่คว่ำ เป็นผู้เปิดของที่ปิด ผู้ส่องแสง ผู้เปิดประตู ฯลฯ อาจจะเปรียบเทียบให้เห็นสั้น ๆ ง่าย ๆ ว่า ถ้าพระสงฆ์ยังอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง ก็เรียกว่ายังมีโรงพยาบาลของโลกเพื่อเยียวยาประชาโลกในทางฝ่ายจิตใจ หรือฝ่ายจิตวิญญาณ โรงพยาบาลรักษาทางกายมีอยู่ทั่วไปอยู่แล้ว แต่ทางจิตวิญญาณต้องอาศัยโรงพยาบาลของพระพุทธเจ้า

พงศา แสงเกื้อหนุน ได้ให้ความหมายของการพัฒนาศักยภาพว่า คือ การเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทางที่ดี รวมถึงการปรับปรุง เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ตลอดจนลักษณะที่ดี ซึ่งเกิดจากความพยายามของตนเองเพื่อให้ตนเองใน “อุตมคติ” ปรากฏเป็นตนเองที่แท้จริง^๓ พระ

ธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า ความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพตามหลักพระพุทธศาสนานี้สำคัญที่สุด การที่มนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลครอบงำของตัณหา มานะ ทิฐิ การพัฒนาศักยภาพคือ การพัฒนาตนเองให้ถูกตัณหา มานะ ทิฐิ ครอบงำน้อยลงเมื่อครอบงำน้อยลง จิตใจก็เป็นอิสระแก่ตัวมากขึ้น สามารถทำสิ่งที่ดีงามได้มากขึ้น การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาจึงนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนผลการปฏิบัติ

ผู้วิจัยและกลุ่มพระอาสาชิลานธรรม จึงประสงค์พัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะกลุ่มพระจิตอาสาชิลานธรรม เพื่อเสริมสร้างให้พระจิตอาสาสามารถปฏิบัติกรเยียวยาผู้ป่วยความเข้าใจตนเองและผู้ป่วยให้มีมากขึ้น และยังคงครอบคลุมไปถึงความเข้าใจในพฤติกรรม การแสดงออกของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งและละเอียด อ่อนกว่าอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระจิตอาสาและกลุ่มอาสาชิลานธรรม

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาใจผู้ป่วยด้วยธรรมะของกลุ่มพระจิตอาสาชิลานธรรม” สำหรับวัตถุประสงค์ที่ต้องการนำเสนอในบทความนี้มี ๒ ข้อ คือ

^๓ พงศา แสงเกื้อหนุน, “ความต้องการในการพัฒนาตนเองตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ของครูพลศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (พลศึกษา), (ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๔๖).

๑. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศักยภาพพระอาสาและกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรมและกิจกรรมการเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะของกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรม

๒. เพื่อสังเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะของพระจิตอาสาคิลาณธรรม

๓. เพื่อวิเคราะห์ผลการฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมแนวพุทธของกลุ่มพระจิตอาสาคิลาณธรรม

๓. วิธีการดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน โดยงานวิจัยเรื่องการพัฒนา ศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาผู้ป่วยด้วยธรรมะของกลุ่มพระจิตอาสาคิลาณธรรมนี้ ในส่วนงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาหลักธรรมในกระบวนการให้การปรึกษาแนวพุทธ พัฒนาศักยภาพทั้งจากพระคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา และบูรณาการร่วมกับแนวคิด ทฤษฎีกระบวนการให้การปรึกษาแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว และการพัฒนา ศักยภาพทางตะวันตก เพื่อการศึกษาจุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มพระอาสา คิลาณธรรม เพื่อสังเคราะห์ กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาและกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรมให้สอดคล้องกับบริบท และใน ส่วนงานวิจัยเชิงทดลองผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการฝึกปฏิบัติการเยียวยาจิตใจผู้ป่วยและญาติแบบองค์รวมแนวพุทธของกลุ่มพระจิตอาสาคิลาณธรรม

โดยการดำเนินงานวิจัยในงานวิจัยนี้แบบออกเป็น ๒ ส่วน โดยในส่วนแรกเป็นส่วนการสนทนากลุ่ม (Focus group) ด้วยการสร้างแบบการสนทนาและสัมภาษณ์ประธานกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรมวิเคราะห์จุดดี จุดด้อย ปัญหา และอุปสรรคของพระจิตอาสาในการเยียวยาผู้ป่วยด้วยธรรมะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาและกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรม หลังจากวิเคราะห์ยุทธศาสตร์เชิงพัฒนา ผู้วิจัยได้เชิญผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาการปรึกษาแนวพุทธ และกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มพระจิตอาสาคิลาณธรรม เพื่อสนทนากลุ่มย่อย โดยประเด็นการสนทนากลุ่มเป็นการเพื่อสังเคราะห์กระบวนการพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาและกิจกรรมการเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะของกลุ่มพระอาสาคิลาณธรรม และในส่วนที่ ๒ โครงการฝึกปฏิบัติผู้ป่วยแบบองค์รวมแนวพุทธ ตามวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย โดยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความชัดเจนและสามารถนำไปสู่การวิจัยอย่างมีคุณค่า

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

แนวทางกาทดลองใช้กิจกรรมฝึกภาคปฏิบัติดูแลผู้ป่วย ผู้วิจัยได้อธิบายถึงความสำคัญของโครงการกิจกรรมฝึกปฏิบัติการเยียวยาจิตใจผู้ป่วยและญาติแบบองค์รวมแนวพุทธและรับสมัครพระจิตอาสาที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมแบบมีเงื่อนไข คือ

๑. รับเฉพาะพระจิตอาสาที่ผ่านกระบวนการฝึกอบรมจากกลุ่มคิลาณธรรมแล้วเท่านั้น

๒. พระจิตอาสาต้องไม่ติดภาระ เพราะโครงการฝึกภาคปฏิบัตินี้ใช้ระยะเวลา ๙๐ วัน

๓. พระจิตอาสาที่เข้าร่วมโครงการ ต้องมีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่เอื้อต่อการ ปฏิบัติงานหลังเปิดรับสมัครมีพระสงฆ์จิตอาสาที่สนใจเข้าร่วมในการทดลองครั้งนี้ ๔๐ รูป

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ โครงการฝึกปฏิบัติการ เยียวยาจิตใจผู้ป่วยและญาติแบบองค์รวมแนว พุทธของกลุ่มพระจิตอาสาศีลานธรรม เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมและทักษะ กระบวนการการปรึกษาแนวพุทธในการ เยียวยาจิตใจผู้ป่วยและญาติตามพระธรรม วินัย โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจาก วิธีการและหลักการเขียนคู่มือการจัดฝึกอบรม หลักสูตร In-house Training ที่สำนัก ฝึกอบรมเป็นเจ้าของโครงการ^๔ และออกแบบ โครงการจากข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ส่วนที่ ๒ คู่มือการฝึกเชิงปฏิบัติการ การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมเชิงพุทธ ซึ่งผู้วิจัย ได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการ

^๔ แอนนา ทร์พัยภัย, “การจัดฝึกอบรม หลักสูตร In-house Training ที่สำนัก ฝึกอบรมเป็นเจ้าของโครงการ”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักฝึกอบรม สถาบัน บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๓).

เยียวยาใจผู้ป่วยโดยการให้การปรึกษาแนว พุทธ เมื่อร่วมกันพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข เรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ส่วนที่ ๓ แบบประเมินและแบบ สัมภาษณ์เพื่อวัดผลการพัฒนาศักยภาพ กิจกรรมเยียวยาจิตใจผู้ป่วย ทั้ง ๔ องค์ประกอบ รวม ๑๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่

องค์ประกอบที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพคุณลักษณะพระจิตอาสา

๑. ด้านการพัฒนาตนไปสู่คุณงาม ความดี

๒. ด้านการพัฒนาจิตสำนึก สาธารณะ

๓. ด้านการพัฒนาจิตสำนึก สาธารณะ

องค์ประกอบที่ ๒ การพัฒนาความรู้ พระจิตอาสา

๑. ด้านการพัฒนาความรู้จากสภาพ ความเป็นจริง

๒. ด้านการพัฒนาการให้การปรึกษา แนวพุทธ

๓. ด้านการพัฒนาประสบการณ์ ความรู้

องค์ประกอบที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาด้านทักษะทางปัญญา

๑. ด้านการพัฒนาการค้นหาความ ทุกข์ในจิตใจผู้ป่วย

๒. ด้านการพัฒนาทักษะช่วยเหลือ ผู้ป่วยในการแก้ไขปัญหา

๓. ด้านการพัฒนาทักษะการเผชิญ ปัญหา

องค์ประกอบที่ ๔ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

๑. ด้านการพัฒนาจิตเมตตาศาสนา
๒. ด้านการพัฒนาการอยู่ร่วมกัน
๓. ด้านการพัฒนาฉันท์ในงานจิตอาสา

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ วิธี คือ (๑) ข้อมูลปฐมภูมิโดยการทบทวนหลักฐานเกี่ยวกับหลักฐานในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา คัมภีร์อื่น ๆ ที่ปรากฏและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการพระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการกระบวนการฝึกปฏิบัติการเสวยยาจิตใจผู้ป่วยและญาติแบบองค์รวมแนวพุทธของกลุ่มพระจิตอาสาศีลธรรม จำนวน ๔๐ รูป (๒) ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากผลงานวิจัยของผู้ที่เคยนำกระบวนการทางจิตวิทยาไปทดลองใช้มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ผู้วิจัยเกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องเพราะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเน้นการใช้อัตวิสัย ผู้วิจัยนำเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) โดยการนำหลักฐานทางพระพุทธศาสนา แนวคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาตะวันตก การพัฒนาศักยภาพจิตวิทยาการให้การปรึกษาแนวพุทธ มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ในเชิงพรรณนา และจำแนกและจัดระบบข้อมูล

(Typology and Taxonomy) นำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ และวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแบบประเมินศักยภาพพระจิตอาสาในการเสวยยาจิตใจผู้ป่วยด้วยธรรมะ ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบใหญ่และ ๑๒ องค์ประกอบย่อย รวมจำนวน ๔๘ ข้อ ใช้สถิติวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analytical statistics)

นำมาใช้บรรยายคุณลักษณะของข้อมูลและสถิติวิเคราะห์เชิงอนุมาน ใช้วิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูลที่ได้จากกลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วมโครงการ สรุปถึงผลการพัฒนาศักยภาพพระอาสาที่เข้าร่วมโครงการฝึกภาคปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมเชิงพุทธ

๔. ผลการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาเพื่อไปสู่ความดีงามเป็นการเพาะบ่มทางจิตวิญญาณ ที่ต้องอาศัยแรงกระตุ้นในการขัดเกลาจิตใจ รวมถึงการรับรู้ความทุกข์ของผู้ป่วยจากการลงฝึกภาคปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวม ทำให้มองเห็นสภาพทุกข์ที่เกิดขึ้นตรงหน้า ย้อนกลับมาองเห็นความเจ็บไข้ ป่วยชราที่มีอยู่ในกายใจของพระอาสาเอง จึงตระหนักถึงคุณค่าแห่งการมีชีวิต

องค์ประกอบที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพคุณลักษณะพระจิตอาสา

การพัฒนาศักยภาพคุณลักษณะพระจิตอาสาและกิจกรรมการเสวยยาจิตใจด้วย

ธรรมะของกลุ่มพระอสาสิกานธรรมสามารถพัฒนาพระจิตอาสาไปสู่คุณงามความดี โดยเริ่มต้นจากกระบวนการปลูก ปลูก กระตุ้นในกระบวนการรับรู้การทำงานจิตอาสาถึงปรากฏการณ์ความทุกข์ของผู้ป่วย และย้อนกลับมามองเห็นความเจ็บไข้ผู้ป่วยซึ่งมีอยู่ในกายใจพระจิตอาสาทำให้ตระหนักถึงคุณค่าแห่งการมีชีวิต

องค์ประกอบที่ ๒ การพัฒนาความรู้พระจิตอาสา

กระบวนการเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะของกลุ่มพระอสาสิกานธรรม ความรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อพระอาสาเป็นอย่างมากในการความแตกต่างให้กับมิติการเยียวยาจิตใจ สภาวะจิตใจผู้ป่วยที่เป็นทุกข์เกิดจากใจที่มีความยึดมั่นว่าเราทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้กลมกลืนกับเหตุการณ์ หรือสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าเมื่อมีความยึดมั่นยอมต้องมีความปรารถนาที่จะรักษาความยึดมั่นในระบบความเชื่อ การเยียวยาจิตใจด้วยธรรมะมิได้มุ่งทำลายความเชื่อที่ไม่ได้ประกอบด้วยปัญญาแต่เน้นการเรียนรู้ที่อยู่กับความทุกข์ ความเศร้าโศกในปัจจุบัน อาศัยหลักพุทธธรรม การสนทนาสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้การรักษาและผู้มาปรึกษาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อเอื้อให้ผู้มาปรึกษาสามารถเข้าใจทุกข์ที่เกิดขึ้นกับตนเองและใช้ปัญญาไตร่ตรองจนเข้าใจสาเหตุของทุกข์ ตลอดจนสามารถพัฒนาตนให้ถึงพร้อม

องค์ประกอบที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสาด้านทักษะทางปัญญา

ความทุกข์ทางใจเป็นสิ่งที่ซับซ้อน ความทุกข์ที่เกิดจากจิตใจของผู้ป่วยต้องแก้ที่จิตใจ การค้นหาปมแห่งความทุกข์จึงไม่ใช่

เรื่องง่ายที่จะค้นหาเจอ มนุษย์มีกลไกทางธรรมชาติมากมายในการป้องกันตนเอง หากพระจิตอาสาไม่สามารถทำให้ผู้ป่วยไว้วางใจ โอกาสที่จะค้นหาความทุกข์ในใจก็จะยิ่งยากขึ้น พิจารณาสะท้อนกลับไปยังผู้ป่วยด้วยศิลปะของกระบวนการเรียนรู้ทักษะการฟัง การชวนถาม ชวนมอง ไม่ใช่การบังคับ หรือยึดเยียดความรู้ ทบทวนประโยชน์ที่ผู้ป่วยพูด และสะท้อนความรู้สึกด้วยพื้นที่แห่งความวางใจ ให้ผู้ป่วยได้กลับมาทบทวนชีวิต ทบทวนตนเอง จนไปถึงการสรุปความที่ผู้ป่วยสนทนามาทั้งหมด จนเห็นความเป็นจริง และอยู่กับความเป็นจริงนั้นได้ สะท้อนกลับไปยังผู้ป่วยให้ได้รับรู้ถึงสิ่งที่เป็นความจริงอันเป็นเรื่องที่เขาเป็นทุกข์ ซึ่งจะช่วยให้เขาเห็นและเข้าถึงต้นตอของเรื่องได้อย่างตรงปัญหาความทุกข์ใจของผู้ป่วย จนถึงชวนมองไปหาวิธีการที่จะอยู่กับมันและแก้ไขปัญหานั้น ๆ ด้วยการพิจารณาไตร่ตรองด้วยตัวของผู้ป่วยเอง การให้การปรึกษาแนวพุทธจึงเป็นการใคร่ครวญปัญหาและชี้แนะแนวทางด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

องค์ประกอบที่ ๔ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

กลุ่มพระอสาสิกานธรรมได้รับโอกาสและพื้นที่ในการทำงานดูแลผู้ป่วยร่วมกันระหว่างบุคลากรด้านสุขภาพ การดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมเชิงพุทธเป็นความพยายามหนึ่งในการหาทางออกจากวิกฤตการณ์ดูแลสุขภาพที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น การได้ช่วยเหลือเยียวยาความทุกข์ของผู้คนย่อมสร้างความสุขแก่ทีมดูแลผู้ป่วย เป็นพลังแรงบันดาลใจ และกำลังใจในการทำงานดูแลผู้ป่วยอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน พรหมวิหารถือ

มหาบุศย์ที่ต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ โดยพระจิตอาสาเต็มเปี่ยมไปด้วยสภาพจิตที่เบิกบานแจ่มใส สดชื่น ไม่มี ความเศร้าโศกเสียใจแต่ประการใด ความมีเยื่อใยใคร่จะช่วยเหลือ ปรารถนาให้ผู้อื่น ตลอดถึงสรรพสัตว์ที่ประสบทุกข์อยู่พ้นจากความทุกข์ และความเดือดร้อนเบื้องต้นแม้ว่าตนจะช่วยเหลือเขาพ้นทุกข์ได้หรือไม่ได้ก็ตาม วิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคน ให้เกิดความรัก เกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผูกมัดใจคนในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมสร้างสรรค์ ประสานสังคมให้ตั้งงาม มีเอกภาพเป็นทางเกิดของความสามัคคี ช่วยให้เกิด ความรู้รักสามัคคีในกลุ่มคน การให้ปันสิ่งของ ๆ ตนแก่ผู้อื่นตามกำลังฐานะตน

สรุปผลการทดลองใช้กิจกรรมฝึก ภาคปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมเชิง พุทธ พบว่า การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสา ในการเยียวยาใจด้วยธรรมะกลุ่มพระจิตอาสา ศิลาธรรมทั้ง ๔ องค์ ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพ คุณลักษณะพระจิตอาสาองค์ประกอบที่ ๒ การพัฒนาความรู้พระจิตอาสา องค์ประกอบที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพพระจิตอาสา ด้านทักษะ ทางปัญญา และองค์ประกอบที่ ๔ การพัฒนา ศักยภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ ความรับผิดชอบ หลังการทดลองทุก องค์ประกอบมีระดับค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระจิตอาสาจัดเป็นเป็นทรัพยากร สำคัญของกลุ่มพระอาสา ศิลาธรรม ซึ่ง ความสำเร็จของกลุ่มพระอาสา ศิลาธรรมเกิด ได้จากการเรียนรู้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง การ พัฒนาศักยภาพคุณลักษณะ ความรู้ ทักษะ

และพละตินัยสัมพันธ์ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนา ศักยภาพการทำงานของพระจิตอาสา จึง นับเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนผล การปฏิบัติงานที่สามารถสร้างความแตกต่าง ให้กับมิติการดูแลผู้ป่วย การพัฒนาและนำ ความรู้ความสามารถของพระจิตอาสาไปสู ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นด้วยการสร้างคุณค่า ทางจิตวิญญาณทั้งพระจิตอาสาและผู้ป่วย และสามารถให้กลุ่มพระอาสา ดำรงอยู่ได้อย่าง ยั่งยืน

๕. สรุป

กิจกรรมเยียวยาจิตใจผู้ป่วยด้วย ธรรมะของกลุ่มพระอาสา ศิลาธรรมเป็นการ เสริมสร้างคุณลักษณะของพระจิตอาสาให้มี ความสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านไปสู่คุณงาม ความดี ความเมตตาในจิตใจ อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงสิ่งที่บกพร่องและเป็นการ พัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสังคม

จากผลการวิจัยพบว่า การฝึก ภาคปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยแบบองค์รวมการ ผู้ป่วยของพระจิตอาสาที่เข้าร่วมโครงการ จาก การที่พระอาสาฝึกปฏิบัติทำให้การปรึกษา แนวพุทธและดูแลผู้ป่วยอย่างเป็นองค์รวมรับรู้ ความทุกข์ ความสุขของผู้ป่วยถือเป็นการรับรู้ ประสบการณ์อย่างหนึ่ง เมื่อรับรู้จะเกิด ความรู้สึกรู้สึกหรือเวทนาเกิดขึ้น ซึ่งสติสามารถ รู้สึกถึงความเคลื่อนไหวที่ทำให้เกิดการ แปรเปลี่ยนเป็นสภาวะของอารมณ์ การ เคลื่อนไหวเกิดจากอารมณ์ที่เป็นสุขแต่ใน บางครั้งการเคลื่อนไหวก็ก่อให้เกิดอารมณ์ที่ เป็นทุกข์ ทุก ๆ ครั้งที่มีการเคลื่อนไหวทาง อารมณ์ แสดงว่าจิตรู้ตัวว่ามีสิ่งกระตุ้นเรา เกิดขึ้น แต่การควบคุมจิตให้สามารถรู้ตัวอยู่ได้

ตลอดเวลาที่ถูกกระตุ้น และซึ่งจะสามารถ
กำกับพฤติกรรมการตอบสนองต่อการถูก
กระตุ้นได้

การที่พระจิตอาสาสามารถควบคุม
พฤติกรรมหรือการกระทำของตนเองได้ โดยที่
สามารถควบคุมพฤติกรรม เป้าหมาย และ
กระบวนการที่จะนำไปสู่ความเจริญอกงามใน
จิตใจนั้นถือว่าเป็นเป้าหมายสำคัญของการ
ประพฤติกปฏิบัติหรือกระทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้องดี
งาม กลุ่มพระอาสาศิกิลาณธรรมได้นำเอา
เทคนิคต่าง ๆ มาใช้ในกิจกรรมได้หลาย
ประการ เช่นการควบคุมสิ่งเร้าไม่ให้มากระตุ้น
ให้เกิดพฤติกรรมที่ ไม่เหมาะสม การสังเกต
ตนเองในพฤติกรรมที่แสดงออกต่าง ๆ และหมั่น
ยับยั้ง และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นใน
ตนเองในเรื่องพฤติกรรมที่ถูกต้อง การ
เสริมแรงในพฤติกรรมที่แสดงออกอย่าง

เหมาะสม แต่ทั้งนี้วิธีหนึ่งที่น่าสนใจคือ
เทคนิคการเลียนแบบ ซึ่งในช่วงของการอบรม
กระบวนการกลุ่มพระอาสาศิกิลาณธรรมได้ให้
พระอาสาศิกิลาณธรรมพระพุทธรูปองค์ทรงให้
ความช่วยเหลือแต่ผู้มีความทุกข์ทางจิตใจ
และกิจกรรมการเยียวยาในกลุ่มพระอาสาศิกิลาณ
ธรรมได้แนะนำขั้นตอนในกระบวนการเยียวยา
โดยกรณีศึกษาทำให้พระอาสาได้เรียนรู้
พฤติกรรมต้นแบบ ซึ่งเป็นกระบวนการโดย
อาศัยการสังเกตจากพฤติกรรมของตัวแบบซึ่ง
ได้แก่พฤติกรรมที่เป็นตัวอย่างที่ดี ซึ่ง
พฤติกรรมของตัวแบบสามารถนำมา
ประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างพฤติกรรมใหม่
ให้แก่ตนเองหรือบุคคลที่เราต้องการสร้าง
พฤติกรรมได้

บรรณานุกรม

๑. คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือภาษาไทย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

กัญญ์สิริ จันทร์เจริญ. การวิจัยทางการพยาบาล: แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ. สงขลา:

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสงขลา, ๒๕๕๑.

ชูชัย สมितिไกร. จิตวิทยาการฝึกอบรมบุคคลากร. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยาคณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๘.

บุษกร วัฒนบุตร, ดร. “องค์กรแห่งความสุขกับคุณภาพชีวิต”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม—เมษายน ๒๕๕๘).

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๙.

วรรณรัตน์ อังสุประเสริฐ. การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: ไอคอนพริ้นติ้ง,
๒๕๔๖.

- วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๑.
- วิชชุดา ฐิติโชติรัตน, “การพัฒนารูปแบบการปรัษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการ ของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรัษา” **ดุขฎิณีพนธ์พุทธศาสตรดุขฎิณีบัณฑิต** สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. ศ..ดร.. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา, ๒๕๕๕.
- โสรัช โปธิแก้ว. ๒๕๔๗. **Personal Growth and Counseling Group: A Buddhist Perspective**. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).
- แอนนา ทรัพย์ภย. **การจัดฝึกอบรมหลักสูตร In-house Training ที่สำนักฝึกอบรมเป็นเจ้าของโครงการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักฝึกอบรม สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๓.

